

БАҲОДИҲИИ ИҚТИСОДӢ ВА САМАРАНОКИИ ФОНДҲОИ АСОСИИ ИСТЕҲСОЛӢ ДАР КИШОВАРЗӢ

Каримова У. Р.-ассистенти кафедраи молия ва қарз дар КАС

Калимаҳои калидӣ: Фондҳои асосии истеҳсоли, кишоварзӣ, самаранокӣ, баҳодихӣ, ислоҳоти аграрӣ ва ғайра.

Фондҳои асосии истеҳсоли қисми муҳимтарини иқтидори истеҳсолии корхонаҳои кишоварзӣ мебошад. Миқдор, таркиб, ҳолати техникӣ ва сатҳи истифодаи фондҳои асосии истеҳсоли омили муҳимтарини рушди иқтисодӣ ва вазъи молиявии корхонаҳои кишоварзӣ мебошанд.

Барои афзоиши бештар самаранокӣ ҳаҷми истеҳсолот мунтазам тақвир додани сохторҳои фондҳои асосии истеҳсоли зарур аст. Дар ин маврид суръати афзоиши ҳаҷми фондҳои асосӣ бояд аз суръати афзоиши ҳаҷми маҳсулот пастрар бошад. Аз ин хулоса бармеояд, ки навсозӣ ва васеъкунии фондҳо аз ҳисоби техникаи хеле сермаҳсули кишоварзӣ ва пастр кардани арзиши аслии маҳсулот ба миён меояд.

Дар шароити ислоҳоти аграрӣ хусусиятҳои ташаккул ва истифодаи воситаҳои асосӣ бо се омили асосӣ муайян карда мешаванд:

- яқбора гарантар шудани арзиши захираҳои истеҳсоли ва техникӣ;
- бадшавии вазъи молиявии корхонаҳои кишоварзӣ;
- ба таври назаррас коҳиш ёфтани дастгирии давлатии соҳаи кишоварзӣ.

Дар чунин шароит, истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ, ки норасоии маблағҳои худро аз сар мегузаронанд, наметавонанд саривақт ва дар ҳаҷми зарурӣ фондҳои асосиро навсозӣ мукамал намоянд, ки ин боиси коҳиш ва фарсудашавии онҳо мегардад.

Ҳалли ин масъалаҳо муносибати илман асоснокро нисбати арзёбии самаранокӣ ташаккул ва тақрористеҳсоли фондҳои асосии молистеҳсолкунандагони кишоварзӣ талаб мекунад.

Баланд бардоштани самаранокӣ иқтидори воситаҳои асосии истеҳсолоти кишоварзӣ асосан тавассути тақрористеҳсоли мақсаднок ва истифодаи оқилонаи заминаи моддию техникаи соҳаи кишоварзӣ, мутамарказгардонии сармоягузорӣ дар соҳаҳои афзалиятнок метавонад ба даст оварда шавад, ки азхудкунии, ба саривақт таъмин намудани тағйиротҳои оқилонаи сохторӣ дар таркиби иқтидори истеҳсоли ба афзоиши ҳаҷми истеҳсолот бо дарназардошти сарфаи захираҳо, бештар намудани шароити меҳнат ва рафъи ифлосшавии муҳити атроф метавонад имконият диҳад.

Дурнамои тақрористеҳсоли фондҳои асосӣ дар баҳши аграрии ҷумҳурӣ бо назардошти натиҷаҳои молиявии фаъолияти корхонаҳои кишоварзӣ, манфиатҳои иҷтимоии кормандони онҳо, талаботҳои фарҳанги зироаткорӣ ва экология муайян карда шуда, ба принципҳои зерин асос ёфтаанд:

- алоқамандии ҳаҷми фондҳои асосӣ бо ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ бо шароити нигоҳдорӣ, ҳамлу нақл ва коркарди аввалия;
- таъмини ивазкунии саривақтии (меъерии) воситаҳои асосӣ аз ҷиҳати ҷисмонӣ

ва маънавий кӯҳнашуда бо нав;

- баҳисобгирии зарурати афзоиши иқтидори дигар захираҳо, яъне захираҳои меҳнатӣ, замин, биологӣ ва ғайра;
- баланд бардоштани самаранокӣ истифодаи фондҳои амалкунанда бо роҳи татбиқи технологияҳои захирасарфакунанда ва дигар дастовардҳои

пешрафти илмию техникӣ (ПИТ).

Интихоби ин ҷе он усул бо дараҷаи тафсилоти ҳисобҳо, мавҷудияти маълумоти зарурии ибтидоӣ муайян карда шуд. Аз ҷумла, усули меъерӣ - тавозунӣ барои муайян кардани эҳтиёҷот ба техникаи кишоварзӣ, усулҳои баҳисобгирии объектҳо барои муайян кардани ҳаҷми сармоягузорӣ ба воситаҳои асосии хоҷагиҳо ва таҳлили омилҳо ва усули арзёбии санҷишӣ барои муайян кардани самтҳои афзалиятноки сармоягузорӣ истифода шуданд.

Дар қори мазкур равишҳои методологӣ барои муайян кардани талабот ба техникаи кишоварзӣ, ки муаллиф тавсиф кардаанд, истифода шуда буданд.

Талаботи калонтарин ба техникаи кишоварзӣ дар сатҳи вилоятҳои ҷумҳурӣ дар асоси меъерҳо ба воситаҳои механикони дар соҳаи истифодаи мошинҳо ва нишондиҳандаҳои дурнамои рушди истеҳсолоти кишоварзӣ муайян карда шудааст.

Истеҳсолоти ғалладонагӣ дар ҷумҳурӣ дар минтақаҳои Вахш ва Кӯлоб ҷалб карда шудааст. Зарурати меъерии техникаи кишоварзӣ дар соли 2017 дар маҷмӯъ ҷумҳурӣ ва вилоятҳо дар ҷадвали 1 нишон дода шудааст.

Дар асоси таъминнокии молиявӣ ва захиравии хоҷагиҳо, талаботи ба ҳисоб гирифташудаи техникаи кишоварзӣ вобаста ба намуди техника 80,0 – 85,0% - и меъерро ташкил медиҳад.

Ҷадвали 1 - Талаботи меъерӣ ба техникаи кишоварзӣ барои соли 2017, адад

Номгӯй	Ҳамагӣ дар ҷумҳурӣ	Аз ҷумла дар вилоятҳо			
		ВМКБ	Сӯғд	Хатлон	НТҶ
Тракторҳои ҳама тамғаҳо, ҳамагӣ	28656	404	9787	13846	4602
Аз ҷумла:					
заминронӣ	10907	154	3725	5270	1751
ҳамақора	7006	257	6223	8804	2926
Комбайнҳои ғалладарав	2226	43	750	1008	471
Тракторҳои борқаш	16583	234	5664	8012	2663
Тракторҳои дарав	740	13	193	193	341
Комбайнҳои хошқадаравӣ, аз ҷумла силосғундорӣ	569	4	289	196	76
Мошинҳои пахтачинӣ	2850	83	812	1800	77
Тухмпашаки ғалладона	2220	43	748	1005	470
Сипори хокгардон	9458	133	3230	4570	1519
Тракторҳои заминнармқунак	4266	34	1255	2101	207
Хӯшачинакҳо	1310	9	140	441	247
Мошини картошқашинонак	625	42	216	105	195
Мошини картошқачинак	786	53	272	132	246

Манбаъ: Ҳисоби муаллиф аз рӯи маълумоти Раёсати Тоҷикагролизинг, 2017

Ҳангоми муайян кардани талабот ба техникаи кишоварзӣ бояд ба назар гирифта шавад, ки хариди мошини гаронбаҳо мувофиқи мақсад аст, агар:

- бартарҳои намоён ва назаррасро аз нуқтаи назари иҷрои саривақтии қор, сифати он ва осонии меҳнати вазнин таъмин намояд;
- дар муқоиса бо намудҳои мошинҳои дар хоҷагӣ мавҷудбуда сермаҳсултар бошад ва пардохти маблағҳои харҷшударо барои хариди он таъмин намояд, ҷадвали 2.

Усули меъерӣ ба истифодаи талаботи меъерӣ мутобиқ ба шакли андозаҳои воситаҳои асосии техникӣ асос ёфтааст. Ҳамин тавр, мошини дастгоҳҳои самараноки дар истеҳсол санҷидашуда қабул карда шуданд.

Усули меъерӣ дар асоси содда, дақиқии кофӣ ва хароҷоти ками меҳнат ҳангоми ҳисобкунӣ интихоб карда шуд. Маҳз ҳамин бо бехтарин роҳ ҳангоми ҳисоб кардани талаботи меъерӣ дар техникӣ дар сатҳи ноҳия, вилоят ва кишвар дар маҷмӯъ бехтарин мебошад. Барои ҳисоб кардани талаботҳои меъерӣ дар техника барои хоҷагиҳои алоҳида, сохтани ҷадвали боркунии техника зарур аст.

Иҷрои ҳисобҳои талабот дар техника бо истифода аз коэффитсиентҳои шартӣ ба

мо имкон медиҳад, ки сатҳи мавҷудаи таъминоти хочагиҳо бо мошинҳои зарурӣ арзёбӣ карда шавад ва муҳимтар аз ҳама, талаботи меъёрӣ ва шумораи техникаи шакли андозаҳои гуногун, ки бояд барои таъмини оптималии техникаи татбиқи тамоми технологияҳои пешрафта ва барои истифодаи минбаъда истифодашуда ва ба нақша гирифташуда муайян карда шаванд, бояд ба назар гирифт.

Ҷадвали 2 - Талаботи ҳисобӣ оид ба техникаи кишоварзӣ барои соли 2019, адад

Номгӯй	Ҳамагӣ дар ҷумҳурӣ	Аз ҷумла дар вилоятҳо			
		ВМКБ	Суғд	Хатлон	НТҶ
Тракторҳои ҳама тамғаҳо, ҳамагӣ	22925	323	7830	11077	3682
Аз ҷумла:					
Заминронӣ	8726	123	2980	4216	1401
Ҳамақора	5605	206	4978	7043	2341
Комбайнҳои ғалладарав	1892	37	638	857	400
Тракторҳои боркаш	13266	187	4531	6410	2130
Тракторҳои дарав	592	10	154	154	273
Комбайнҳои хошқударавӣ, аз ҷумла силосгундорӣ	484	3	246	167	65
Мошинҳои пахтачинӣ	2423	71	690	1530	65
Тухмпашаки ғалладона	1887	37	636	854	400
Сипори хокгардон	7566	106	2584	3656	1215
Тракторҳои заминнамқунак	3413	27	1004	1681	166
Хӯшачинакҳо	1114	8	119	375	210
Мошини картошқашинонак	531	36	184	89	166
Мошини картошқачинак	668	45	231	112	209

Манбаъ: Ҳисоби муаллиф аз рӯи маълумоти Раёсати Тоҷикагролизинг, с 2017

Барқарор кардани истеҳсоли маҳсулоти чорводорӣ дар заминаи кӯҳнашудаи техникаӣ ва технологӣ ғайриимкон аст, ки аз рӯи нишондодҳои худ аз ин гуна истеҳсолот дар кишварҳои гуногун аз рӯи меҳнатталабӣ 15-20 маротиба, нерӯгунҷоиш 2,5-3,5 ва хароҷоти хӯроки чорво 2,5-3,0 ва маҳсулноки 2-4 маротиба ақиб мемонанд.

Ҳамин тариқ, сиёсати сармоягузори дар соҳаи кишоварзӣ бояд ба вазифаҳои навсозии иқтисодии истеҳсоли, баланд бардоштани самаранокии истифодаи он дар заминаи татбиқи амалии дастовардҳои пешрафти илмию техникаӣ, азхудкунии технологияҳои захирасарфақунанда, модернизатсия ва таҷдиди истеҳсолот тобеъ карда шавад. Базаи моддию техникаро дар сатҳи нави техникаӣ ва технологӣ мувофиқи мақсад аст.

Барои ин, чунин сармоягузориҳо ҳамчун соҳаҳои афзалиятнок баррасӣ кардан зарураст:

- ба рушди заминаи моддию техникаи растанипарварӣ бо роҳи навсозӣ ва беҳтар намудани сохтори парки мошину тракторҳо, хариди техника ва таҷҳизоти баландсифати маҳсусгардонидашуда (омехтаи коркарди хок ва агрегатҳои кишт, комбайнҳо дар якҷоягӣ бо резақунакҳо ва ғайра), инчунин нуриҳои минералӣ, воситаҳои ҳифзи растанӣ ва маҷмӯи мошинҳо барои истифодаи самарабахши онҳо;
- ба азнавтаҷҳизонии техникаи пойгоҳи мавҷудаи коркарди пас аз ҳосилгундории ғалла ва тухмӣ бо истифода аз таҷҳизоти сермаҳсул, инчунин газикунонии комплексҳои амалқунандаи хушккунӣ;
- ба таҷдид ва мучаҳҳазгардонии фермаҳо ва комплексҳои чорводорӣ, бахусус самти шир, бо бозсозии ҳамаҷонибаи заминаи моддӣ, муҳандисию техникаӣ мутобиқи технологияҳои пешрафтаи истеҳсоли маҳсулоти чорводорӣ;
- барои хариди техникаи хошқударавӣ, мошинҳо ва таҷҳизот барои тайёр, омода ва тақсими хӯроки чорво, инчунин истифодаи васеи технологияҳои каммасрафи оmodасозии ему хошоки омехта (комбикорм) бевосита дар хочагиҳо бо истифодаи маҷмӯи агрегатҳои универсалии ему хошоки омехта (комбикорм);

- ба рушди пойгоҳи моддию техникии тухмипарварӣ ва чорводории зотӣ;
- ба барқарорсозӣ, дастгирӣ ва нигоҳдории ҳосилхезии захираҳои замини дар соҳаи кишоварзӣ истифодашаванда.

Дар шароити маҳдудияти захираҳои мавҷуда, фарқ кунондани тадбирҳои сиёсати сармоягузорӣ аз рӯи шакли корхонаҳо, бо назардошти сатҳи ҳолати молиявӣ ва иқтисодии онҳо ва шаклҳои ҳудудҳои деҳот зарур аст. Барои корхонаҳои фаёли кишоварзӣ гузаронидани сиёсати фаёли сармоягузорӣ бо тамаркузи сармоягузорӣ ба навовариҳои пурсамар (технологияҳои сарфаи захираҳо, шаклҳои нави ташкили истеҳсолот ва идоракунӣ, нақшаҳои нави фурӯши маҳсулоти истеҳсолшуда ва ғайра) бо ташкили минбаъдаи тавсеаи оммавии инноватсияҳои Ҷоидоавар ба ҳама корхонаҳо ва ҳудудҳои деҳоти ҷумҳурӣ мувофиқи мақсад мебошад.

Барои он ноҳияҳое, ки дар он иқтидори истеҳсолии корхонаҳои кишоварзӣ амалан вайрон гардидааст, дастгирии давлатии инфрасохтори мавҷудаи иҷтимоию маишӣ ҳудудҳои деҳот, рушди ХШЁ (хоҷагиҳои шахсии ёрирасон) ва хоҷагиҳои деҳқонӣ, шаклҳои гуногуни кооператсия ва ғайра зарур аст.

Аз сабаби ҳаҷи мавҷуд набудани захираҳои хусусии молиявӣ дар корхонаҳои кишоварзӣ, фароҳам овардани шароит барои зиёд кардани сармоягузорӣ ва ҷалби онҳо ба соҳаи кишоварзӣ яке аз мушкилот, баҳусус имкониятҳои молиявии корхонаҳо мебошад, ки ҳалли худро талаб мекунад.

Роҳҳои асосии ҳавасмандгардонии ҷалби сармоягузорӣ барои татбиқи лоиҳаҳои ояндадори технологӣ - ин фароҳам овардани фазои мусоиди сармоягузорӣ дар комплекси агросаноатӣ, таъмини сарбории андоз бо кӯмаки қарзи сармоягузори андоз, имтиёзҳои андоз, суғуртаи лоиҳаҳо, пешниҳоди кафолати (замонати) мақомоти давлатӣ ва ғайра мебошанд.

Тақвияти дастгирии мақсадноки давлатии лоиҳаҳои сердаромади аграрии сармоягузорӣ дар асоси инноватсияи техникаю технологӣ, инчунин рушди амалиёти лизингӣ дар шароити барои истеҳсолкунандагони кишоварзӣ қобили қабул бо роҳи афзоиши маблағҷудокунӣ ба фонди лизингии минтақавӣ ва ҷойгиркунии фармоиши давлатӣ дар истеҳсолот ва таҳвили техникаи кишоварзӣ тавассути фонди махсус ба корхонаҳои саноатӣ имконият медиҳанд, ки фаёлияти сармоягузорӣ дар соҳаи кишоварзӣ фаёл карда шавад.

Нишондиҳандаҳои самаранокии воситаҳои асосӣ барои рушди соҳаи кишоварзӣ ҷумҳурӣ дар ҷадвали 3 оварда шудаанд.

Ҷадвали 3 - Самаранокии истифодаи воситаҳои асосии истеҳсолот дар соҳаи кишоварзӣ ҷумҳурӣ

Нишондиҳандаҳо	Солҳо			с 2017 бо % нисбати с 2015
	2015	2016	2017	
Фондтаъминкунӣ, ҳаз. сомонӣ/ га	48,4	51,8	77,3	159,7
Фондомусаллаҳшавӣ, ҳаз. сомонӣ/нафар	33,2	35,8	52,4	157,8
Боздеҳи фондҳо, сомонӣ	0,30	0,35	0,56	186,7
Фондғунҷоиш, сомонӣ	3,31	2,84	1,78	53,8
Даромаднокии фондҳо, сомонӣ	0,17	10,1	1,12	6,6 маротиба
Ҷоида аз фурӯши маҳсулот ҳаз. сомонӣ	84	5214	910	10,8 маротиба
Сатҳи даромаднокиӣ, %	0,17	10,1	1,12	

Манбаъ: Ҳисоби муаллиф

Фондтаъминкунӣ 59,7%, фондомусаллаҳшавии коргарон - 57,8% меафзояд. Ин ба афзоиши маҳсулнокии меҳнат мусоидат хоҳад кард. Сабабҳои асосии ақиб мондани суръати афзоиши маҳсулнокии меҳнат аз фондомусаллаҳкунии коргарон инҳо мебошанд:

- сатҳи пасти амнияти таъминоти техникаи истеҳсолоти кишоварзӣ;

- мавҷудияти миқдори назарраси фондҳои асосии фарсудаи маҷмаа, ки ивазкунии босуръатро талаб мекунад;
- якбора қимматтар шудани арзиши воситаҳои истеҳсолот, қомилан номутобик беҳтар шудани параметрҳои техникаӣ - иқтисодии мошинҳо, таҷҳизот, дигар воситаҳои истеҳсолот бо сабаби афзоиши нархи техникаи кишоварзӣ, нокифоягии нишондиҳандаҳои техникаи иқтисодии мошинҳо, таҷҳизот ва дигар воситаҳои истеҳсолот, бо сабаби афзоиши нархи техникаи кишоварзӣ;
- маҳсулнокии пасти техникаи кишоварзӣ аз ҷиҳати ҳисмонӣ ва маънавӣ қўнашуда, ки барои барқарорсозии қарорҳои онҳо хароҷоти зиёдро талаб мекунад.

Бо вуҷуди ин, қайд кардан муҳим аст, ки афзоиши фондмусаллаҳшавии қарорҳои на танҳо ба баланд шудани маҳсулнокии меҳнат, балки ба сабуқсозии он мусоидат мекунад.

Суръати афзоиши маҷмӯи маҳсулоти умумӣ аз суръати афзоиши сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ аз сабаби суръати муваққатӣ ва инчунин бо дарназардошти он, ки дар солҳои наздик, дар ибтидо, бояд талафоти парки мошини трактор ва дигар воситаҳои асосиро аз ҳисоби қарздиҳии тақрористеҳсоли фондҳо дар тӯли солҳои ислоҳот бояд қисман ҷуброн карда шаванд, ақиб ҳоҳад монд. Аммо, сатҳи рушди техникаӣ ва технологияи истеҳсолот ба таври назаррас баланд ҳоҳад шуд.

Ин ба истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ имкон медиҳад, ки дар оянда ҷараёни тақрористеҳсоли фондҳои асосӣ бо роҳи муқаррар кардани динамикаи афзоиши воситаҳои асосӣ дар шакли табиӣ дар таносуби муайян бо ҳаҷми истеҳсолот, фондмусаллаҳшавии меҳнат, маҳсулнокии он ва ғайра мӯътадил гардонида шаванд.

Номувофиқатҳои афзоиши маҳсулнокии меҳнат ва фондмусаллаҳкунии истеҳсолоти кишоварзӣ самаранокии истифодаи воситаҳои асосиро қомилан медиҳад.

Ҳамин тариқ, интиҳоби самтҳои самарабахши сармоягузориҳои асосӣ зарурати сармоягузориҳо ба рушди истеҳсолоти кишоварзӣ қомилан мекунад, таҷҳизонидани техникаи хоҷагиро беҳтар месозад, таҷдиди техникаӣ ва технологияи соҳаро тибқи талаботи муносири агротехникаӣ ва татбиқи технологияҳои пешрафта, навинобарии парки мошини тракторҳо ва баланд бардоштани таъминот бо фондҳои асосии истеҳсоли то 80,0 – 85,0% -и сатҳи меъерӣ.

Ин ба таъмини истеҳсоли қомилан маҳсулоти хушсифати кишоварзӣ, қомилан додани арзиши аслии он ва баланд бардоштани рақобатпазирии соҳа имконият медиҳад.

Адабиёт

1. Абалкин Л. Н. Избранные труды. Текст: В 4 т. Том 1. М.: Экономика, 2000. 800с.
2. Абдуллозода Д. Х. Финансовые факторы повышения эффективности перерабатывающих предприятий // «Ученые записки» Худжандского государственного университета им. академика Б. Гафурова, серия естественных экономических наук. – Худжанд, 2016. - №4. – 0,5п.л.
3. Абдурахимов А. А. Методические основы оценки эффективности отрасли молочного скотоводства с использованием кластерного метода // ТИИПЖ Кишоварз. – 2018. - №2.(78). – С. 74 – 77
4. Аминов И.А. Природно-экономические зоны Республики Таджикистан: состояние и перспективы // Вестник Таджикского государственного университета права, бизнеса и политики. Серия гуманитарных наук. Выпуск 4 (52). - Худжанд: Ношир, 2012. - С.57-66.
5. Ашуров И.С. Аграрная реформа Республики Таджикистан. – М.: НИПКИ «Восход-А», 2008. – 331 с.

6. Ашуров И.С. Сельское хозяйство: состояние и перспективы форм хозяйствования. - Душанбе: Адиб, 2008. –94 с.
7. Бабаева З. Ш. Основные направления совершенствования механизма амортизации основных средств в современных условиях // Экономические науки. 2007. - №8. с. 314–319.
8. Барномаи ислоҳоти хоҷагии кишоварзии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2012 “ 2020.
9. Барномаи таҷдидсозии хоҷагии қишлоқи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012 - 2020 аз 1 “ уми августи соли 2012, №-383.

АННОТАЦИЯ

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОСНОВНЫХ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ФОНДОВ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ

В данной статье речь идёт о сельскохозяйственных производителях, решение этих проблем обеспечивает научно обоснованный подход к оценке эффективности формирования и воспроизводства основных фондов сельскохозяйственных производителей и повышения эффективности использования основных фондов сельскохозяйственного производства. Необходимая информация предоставляется, в основном, за счет целенаправленного воспроизводства и рационального использования материально-технической базы аграрного сектора.

Ключевые слова: основные средства, производство, сельское хозяйство, эффективность, оценка и др.

БАҲОДИҶИИ ИҚТИСОДӢ ВА САМАРАНОКИИ ФОНДҲОИ АСОСИИ ИСТЕҲСОЛӢ ДАР КИШОВАРӢ

Дар мақолаи мазкур оид ба истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ, ҳалли ин масъалаҳо муносибати илман асоснокро нисбати арзёбии самаранокии ташаққул ва такрористеҳсоли фондҳои асосии молистеҳсолкунандагони кишоварзӣ ва баланд бардоштани самаранокии воситаҳои асосии истеҳсолоти кишоварзӣ асосан тавассути такрористеҳсоли мақсаднок ва истифодаи оқилонаи заминаи моддию техникии соҳаи кишоварзӣ маълумотҳои зарури оварда шудааст.

Калимаҳои калидӣ: фондҳои асосии истеҳсолӣ, кишоварзӣ, самаранокӣ, баҳодиҳӣ ва ғайра.

ANNOTATION

ECONOMIC EVALUATION AND EFFICIENCY OF BASIC PRODUCTION FUNDS IN AGRICULTURE

In this article mentioned the agricultural producers, the solution to these problems provides a scientifically based approach to assessing the effectiveness of the formation and reproduction of fixed assets of agricultural producers and improving the efficiency of using fixed assets of agricultural production, the necessary information is provided mainly through targeted reproduction and rational use of material and technical base of agricultural sector.

Key words: Fixed assets of production, agriculture, efficiency, valuation, etc.